

Sloboda izražavanja – presude Evropskog suda za ljudska prava

Bilten XVII: PREGLED PRESUDA IZ APRILA 2013.

26. maj 2013.

Tokom aprila 2013, Evropski sud za ljudska prava je donio presude u sljedećim slučajevima koji su se ticali slobode medija i slobode izražavanja:

- **Reznik protiv Rusije** (predstavka br. 4977/05), 4. april 2013. (osuda za klevetu advokata koji je kritikovao ponašanje zatvorskih službenika prekršila je pravo na slobodu izražavanja);
- **Saint Paul SA protiv Luksemburga** (predstavka br. 26419/10) 18. april 2013. (pretres prostorija medijske kuće prekršio je pravo na slobodu izražavanja i pravo na privatnost); i
- **Animal Defenders International protiv Ujedinjenog Kraljevstva** (predstavka br. 48876/08) 22. april 2013. (zabrana emitovanja političkih reklama nije prekršila pravo na slobodu izražavanja).

Presude su se odnosile na sljedeća pitanja:

- **Reznik protiv Rusije** (predstavka br. 4977/05), 4. april 2013: osuda za klevetu advokata koji je kritikovao ponašanje zatvorskih službenika prekršila je pravo na slobodu izražavanja

Ovaj slučaj se tiče krivičnog postupka zbog klevete protiv predsjednika Udruženja moskovskih advokata zbog kritike koju je iznio u TV emisiji o ponašanju muških zatvorskih stražara koji su pretresli advokaticu istaknutog biznismena Mihaila Kodorkovskog. G-din Reznik se pojavio u televizijskoj talk-show emisiji, zajedno sa predstavnicima Ministarstva pravde, i izjavio da nije bilo osnova za pretres i kritikovao činjenicu da su pretres obavili muški zatvorski stražari koji su „pretresli tijelo“ advokaticice. Pritvorski centar i dvojica stražara pokrenuli su krivični postupak zbog klevete protiv gospodina Reznika, tvrdeći da je iznio lažne izjave o njima, i da oni nijesu obavili pretres, već su samo pregledali dokumenta advokaticice. Moskovski gradski sud je odobrio njihov zahtjev i naložio g-dinu Rezniku da plati naknadu štete, a TV stanici da emituje ispravku.

Evropski sud za ljudska prava smatra da je osuda za klevetu prekršila pravo g-dina Reznika na slobodu izražavanja. On je uzeo u obzir da je izjava iznesena u okviru TV debate koja je emitovana uživo, o pitanjima koja su izazvala veliko interesovanje javnosti širom zemlje. Sud nije bio ubijeđen argumentom Vlade Rusije da je, kao advokat, g-din Reznik bio dužan da vodi računa pri izboru riječi. Sud je naglasio da advokati imaju pravo da javno komentarišu sprovođenje pravde, pod uslovom da

njihova kritika ne prelazi određene granice. G-din Reznik je govorio pred laičkom televizijskom publikom, a ne pred pravnim ekspertima. Riječ „pretres“, koju moskovski gradski sud smatra neprikladnom – tvrdeći da su zatvorski stražari obavili „inspekciju“ g-đe A., a ne pretres – bila je, u svakodnevnom govoru, odgovarajuća za opis postupka kojem je g-đa A. podvrgnuta. Štaviše, televizijski talk-show između g-dina Reznika i predstavnika Ministarstva pravde podsticao je na iskrenu razmjenu mišljenja, tako da iznesena mišljenja budu protivteža jedno drugom. Pošto je diskusija emitovana uživo, g-din Reznik nije imao mogućnost da preformuliše svoje riječi prije nego što su objavljene. Osim toga, predstavnik Ministarstva pravde je dobio riječ posle g-dina Reznika i na taj način je mogao da porekne sve tvrdnje za koje je smatrao da su neistinite. Sud je takođe uzeo u obzir činjenicu da Reznik nije identifikovao pomenute zatvorske stražare.

- *Saint Paul SA protiv Luksemburga* (predstavka br. 26419/10) 18. april 2013: **pretres prostorija medijske kuće prekršio je pravo na slobodu izražavanja i pravo na privatnost**

Ovaj slučaj se tiče novinske kuće koja je objavila članak o porodicama koje su izgubile starateljstvo nad svojom djecom. Članak je potpisao „Domingos Martins“, ali tog imena nema na spisku novinara luksemburškog Savjeta za štampu, iako na spisku postoji novinar po imenu „Alberto de Araujo Domingos Martins“. Podnijeta je tužba za klevetu i otvorena krivična istraga. U martu 2009. izdat je nalog za pretres da bi se došlo do dokumenata u vezi sa ovim krivičnim djelima, uključujući i dokumenta koja se odnose na identifikaciju autora članka.

Evropski sud za ljudska prava smatra da je nalog za pretres prekršio pravo na privatnost, kao i pravo na slobodu izražavanja. On je naveo da Član 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima štiti privatnost ne samo pojedinaca, već obuhvata i kancelarije i poslovne prostore. Sud je uzeo u obzir da je navedena svrha pretresa – identifikacija autora članka – bila sumnjiva: autora članka je bilo lako identifikovati. Sud je takođe uzeo u obzir da postoji realna opasnost da je pretres sproveden kako bi se dobile informacije o izvorima pomenutog novinara. U ovom slučaju prekršeno je pravo na slobodu izražavanja.

- *Animal Defenders International protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (predstavka br. 48876/08) 22. april 2013: **zabrana emitovanja političkih reklama nije prekršila pravo na slobodu izražavanja**

Podnosilac predstavke je nevladina organizacija koja tvrdi da joj je uskraćena mogućnost da se oglašava na televiziji ili radiju. Ova organizacija je željela da na televiziji prikaže reklamu koja sadrži scene devojke u lancima u životinjskom kavezu i šimpanze u istom položaju. Centar za odobravanje emitovanja programa, organ koji je nadležan za odobravanje reklama, odbio je reklamu jer je zaključio da su ciljevi organizacije ADI političke prirode. Odluka Centra je potvrđena u domaćim sudovima.

Evropski sud za ljudska prava smatra da odbijanje nije prekršilo pravo na slobodu izražavanja. Sa jedne strane, on je razmotrio pravo NVO – podnosioca predstavke da plasira informacije i ideje od opšteg interesa na koje javnost ima pravo, i sa druge strane, želju vlasti da zaštite demokratski proces i debatu od distorzije od strane moćnih finansijskih grupa sa povoljnim pristupom uticajnim medijima. Evropski sud je ozbiljno razmotrio činjenicu da je složen sistem upravljanja emitovanja političkih poruka u Velikoj Britaniji bio podvrgnut detaljnoj analizi od strane parlamenta i sudova. Sprovedena je sveobuhvatna pravna analiza zabrane političkog reklamiranja, a proporcionalnost zabrane je detaljno ispitana u Višem sudu i Gornjem domu Parlamenta.

Evropski sud je zaključio da je Ujedinjeno Kraljevstvo pokazalo da postoji potreba da se reguliše emitovanje političkog reklamiranja. Zaključio je i da su elektronski mediji veoma uticajni, a njihov uticaj trenutani i moćan. Emitovanje reklama je skupo, i ukoliko bi političke reklame bile dozvoljene, samo bogate i moćne NVO bi imale pristup emitovanju reklama, čime bi se stvorila nejednakost koja bi bila nepravedna.

Sud je takođe konstatovao da se zabrana odnosi samo na reklamiranje i da nevladine organizacije i dalje imaju pristup alternativnim medijima, radio-televizijskim (izborne emisije, radio i TV programi sa diskusijama političke prirode ili reklame na radiju i televiziji koje nijesu političke prirode) i drugim medijima (štampani mediji, internet i društvene medije, demonstracije, plakati i leci). Sud je na kraju uzeo u obzir i da ne postoji evropski konsenzus o načinu regulacije plaćenog političkog reklamiranja u radio-televizijskim medijima, što znači da je Vlada UK imala više prostora za manevrisanje prilikom odlučivanja o ovim pitanjima.

Treba napomenuti da presuda nije bila jednoglasna: sudije Ziemele, Sajó, Kalaydjieva, Vučinić i De Gaetano izrazili su zajedničko izdvojeno mišljenje i sudija Tulkens je izrazila izdvojeno mišljenje, koje su podržali i sudije Spielmann i Laffranque.

Pripremio: Peter Noorlander, direktor Media Legal Defence Initiative, u saradnji sa HRA

British Embassy
Podgorica

Bilteni se objavljuju u okviru projekta "Monitoring novinarskih samoregulatornih tijela u Crnoj Gori" koji finansira Britanska ambasada u Podgorici.
